

Lutka - ogledalo unutarnjeg svijeta djeteta

Bašić, Antonela

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:008120>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-19**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANTONELA BAŠIĆ

LUTKA – OGLEDALO UNUTARNJEG SVIJETA DJETETA

Završni rad

Pula, travanj, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANTONELA BAŠIĆ

LUTKA – OGLEDALO UNUTARNJEG SVIJETA DJETETA

Završni rad

JMBAG: 0303055688, izvanredni student

Studijskismjer: Predškolski odgoj

Predmet: Lutkarstvo i scenska kultura

Umjetničko područje: 7. Umjetničko područje

Umjetničko polje: 7.01 Kazališna umjetnost

Umjetnička grana: 7.01.05 Lutkarstvo

Mentor: Breza Žižović mag. art. paed., pred.

Pula, travanj, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod _____ nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ:

1	UVOD.....	3
1.1	Predmet i cilj rada.....	4
1.2	Izvori podataka i metode prikupljanja.....	4
1.3	Sadržaj i struktura rada.....	4
2	LUTKARSTVO I SCENSKA UMJETNOST	6
2.1	Povijest lutkarstva.....	6
2.2	Vrste scenskih lutaka.....	6
2.2.1	Lutka marioneta.....	8
2.2.2	Ginjol lutka.....	8
2.2.3	Lutka javanka ili javajka.....	9
3	LUTKA U RAZVOJU DJETETA.....	11
3.1	Lutka i zadovoljavanje dječjih potreba	11
3.2	Lutka u poticanju pozitivne slike o sebi.....	12
3.3	Lutka u poticanju dječje samostalnosti	13
3.4	Lutka u poticanju socijalne kompetencije djeteta	13
3.5	Lutka u poticanju dječjeg stvaralaštva	14
3.6	Poticanje jezičnog i govornog stvaralaštva lutkom.....	15
4	EMOCIJE KOD DJECE	17
4.1	Općenito o emocijama	17
4.2	Razvoj izražavanja emocija	17
4.2.1	Radost.....	17
4.2.2	Ljutnja i tuga.....	18
4.2.3	Strah.....	18
4.3	Emocionalna samoregulacija	19
4.4	Razumijevanje i odgovaranje na emocije drugih	19
5	LUTKA I UPOZNAVANJE UNUTARNJEG SVIJETA DJETETA.....	21
6	LUTKA OGLEDALO UNUTARNJEG SVIJETA DJETETA	23
7	PRIPREMA ZA IZVOĐENJE AKTIVNOSTI IZRADE LUTKE IZ LUTKARSTVA I SCENSKE KULTURE	24

8	IZRADA LUTAKA U DJEČJEM VRTIĆU.....	28
8.1	Prvi dio.....	28
8.1.1	Zapažanja.....	31
8.2	Drugi dio	34
8.2.1	Zapažanja.....	38
9	ZAKLJUČAK	41
10	LITERATURA.....	43
11	POPIS SLIKA	44
12	SAŽETAK.....	45
13	SUMMARY.....	46

1 UVOD

Djetinjstvo je period ljudskog života u kojem je igra glavna aktivnost. Lutka u djetetovoj igri predstavlja snažno sredstvo komunikacije s okolinom, ali i alat za postizanje ciljeva i zadataka odgojne skupine u vrtiću. Kod većine djece lutka je omiljena igračka već u obiteljskom okruženju vlastitog doma, a ako se koristi i u odgojnoj skupini, lutka postaje didaktičko sredstvo. Ona potiče djecu na razvoj stvaralačkih, komunikacijskih i kreativnih sposobnosti, kao i sposobnosti izražavanja. Nadalje, potiče razvoj mimike, fine i grube motorike i niz drugih djetetovih potencijala koji se ostvaruju u predškolskom razdoblju.

Kroz igru lutkama, djeca mijenjaju realnost, stvaraju svijet kakav ona žele i poznaju, vježbaju već stečene spoznaje i stvaraju nove. Lutka ih dovodi u stanje razigranosti, ushićenosti, uključuje misaone procese, budi imaginarni i emocionalni svijet. Stoga, nerijetko čujemo da lutke koje u rukama djeteta ožive, otkrivaju njegove tajne, brige, znanje, maštu i svakodnevicu s kojom se ono nosi, kao i skrivene želje i htijenja. U igri s lutkom važni su pokret, mimika lica i djetetov glas. Kroz njih se preciznije upoznaju djetetove emocije s kojima se nosi.

Emocije su nositelji raspoloženja svakog pojedinca, njegova odnosa prema svijetu i svega što ga okružuje pa je zato naglasak na prepoznavanju i reguliranju emocija tijekom cijelog djetinjstva. Igre lutkom su, tijekom niza istraživanja, pokazale kako uspješno rasterećuju djetetov emocionalan teret rješavajući konflikte nad kojim u stvarnom životu nemaju kontrole (Majaron, 2004). Dijete je emotivno vezano za lutku, stoga ona postaje posrednik u komunikaciji između djece i odraslih. Prema autorici Pokrivki (1978.) emocije znaju biti direktan izvor motivacije za igru s lutkom. Kroz raspravljanje, analiziranje i prikaz unutarnjeg intimnog svijeta dijete aktivira svoj intelektualni i emocionalni kapacitet te gradi samopouzdanje, pozitivnu sliku o sebi, stječe raznorazne socijalne kompetencije.

Na sljedećim stranicama rada riječ će biti o lutkarstvu i scenskoj umjetnosti, vrstama lutaka, zatim emocijama i važnosti njihovog prepoznavanja i reguliranja, te naposljetku slijedi praktični rad s djecom u vrtiću radi upoznavanja „unutarnjeg svijeta“ svakog sudionika.

1.1 Predmet i cilj rada

Predmet istraživanja ovog rada je važnost i značenje djetetove igre s lutkom.

Cilj istraživanja je otkriti kako kroz lutku možemo upoznati dijete, njegov intimni unutarnji svijet, u svrhu pružanja boljih uvjeta za djetetov cjelokupni razvoj i zadovoljavanje njegovih potreba.

1.2 Izvori podataka i metode prikupljanja

Za ovaj rad bilo je potrebno pronaći i koristiti znanstvenu i stručnu literaturu, pretražiti mrežne stranice. Ovakvi izvori podataka bili su potrebni kako bi se predstavila lutka, njen utjecaj na dijete i njena važnost tijekom djetetova djetinjstva. Također uz literaturu koja je bila nužna za teorijsko upoznavanje teme, provela sam praktični rad s nekoliko djece u jednoj predškolskoj ustanovi s ciljem otkrivanja emocija i unutarnjih briga djece predškolske dobi.

1.3 Sadržaj i struktura rada

Ovaj završni rad čini 11 poglavlja čiji je sadržaj međusobno povezan.

- Prvo poglavlje čine uvod predmet i cilj rada, izvor i metode prikupljanja podataka te sadržaj i strukturu rada
- Povijest lutkarstva i vrste scenskih lutaka pod naslovom „Lutkarstvo i scenska umjetnost“ nalaze se u drugom poglavlju
- Treće poglavlje govori o utjecaju lutke na djetetov razvoj
- Što su emocije, razvoj izražavanja emocija, temeljne emocije upoznati ćemo u četvrtom poglavlju, kao i emocionalnu samoregulaciju, važnost razumijevanja i prepoznavanja emocija kod drugih
- Peto poglavlje donosi kako uz pomoć lutke otkriti kako se dijete osjeća, koje emocije krije
- Šesto poglavlje sadrži pripremu za izvođenje aktivnosti u dječjem vrtiću
- Izrada lutki s djecom u dječjem vrtiću, dječju igru s lutkama, njihovi razgovori te moja zapažanja nalaze se u sedmom poglavlju ovoga rada

- Osmo poglavlje zaključuje rad sa svim iznesenim činjenicama i praktičnim radom
- Na kraju se nalaze popis korištene literature, popis slika, sažetak rada na hrvatskom i engleskom jeziku

2 LUTKARSTVO I SCENSKA UMJETNOST

2.1 Povijest lutkarstva

Lutkarstvo je grana scenske umjetnosti koja je najpogodnija za prikazivanje fantastičnih, bajkovitih i čudesnih prizora, ističe autorica (Pokrivka, 1978). Ističe da je bit lutkarstva u neobično lijepom, poetskom činu oživljavanja nežive materije preko glumca lutkara. Nositelji radnje su lutke, a njihovo otkriće potječe iz dalekog istoka. Kazalište lutaka razvijalo se paralelno s kazalištem živoga glumca najprije u Indiji, Kini, Japanu, Javi, zatim se proširilo na Grčku i Rim, a u Europi kazalište lutaka jača u 16. i 17. stoljeću. Neke su lutke nastale u hramovima (antičke lutke), neke u crkvama (srednjovjekovne), no one vrlo brzo gube svoja vjerska obilježja i postaju pravi narodni junaci s jednim oružjem za preživljavanje - osmijehom. U svojim predstavama budile su narodnu svijest za čuvanje jezika i širenje kulture. Krajem 18. stoljeća svaka palača u Veneciji imala je svoje kazalište lutaka, a najviše su se upotrebljavale lutke marionete.

U Europi su bile poznate putujuće lutke koje postaju obiteljski zanat s izmijenjenim repertoarom namijenjen dječjem uzrastu. Početkom 20. stoljeća realizam prikazan u lutkarskim predstavama mijenja se prikazivanjem satire, groteske, i pantomime. Sve se to zbivalo u mjestima koja nisu imala bogatu lutkarsku tradiciju već su tada samostalno počeli razvijati lutkarstvo. Poslije drugog svjetskog rata Čehoslovačka i Poljska počele su se isticati lutkarskom umjetnošću na svjetskoj razini. Otvara se i akademija za lutkarstvo u Pragu u kojoj nastaju nove suvremene lutkarske umjetnosti. Kazalište lutaka u Jugoslaviji se prvi put prikazuje u Ljubljani 1913. godine pod vodstvom slikara Josipa Klemenčića.

2.2 Vrste scenskih lutaka

Scenske lutke dijele se na lutke marionete i ručne lutke. Ručne lutke predstavljaju ginjol lutke i javanke. Postoje još specifične ručne lutke – zijevalice, gigantske, mimičke lutke, plošne i lutke sjena. U specifične lutke ubrajaju se i lutke sjena koje su prije otkrića filma bile „kolor film“ jer se njima manipulira iza bijelog osvijetljenog platna na kojem izgledaju kao da su oživljene (Pokrivka, 1978). Majaron

u knjizi „Lutka... divnog li čuda“ (2004.) ističe kako dijete u svojoj mašti oživljava bilo koji predmet pa lutke mogu nastati od bilo čega. Prstiju, ruku, laktova, stopala, nacrtane izravno na kožu ili izrađene od rukavica, čarapa, vrećica. Ovisno o tim činjenicama svaka lutka ima svoj način kretanja, glas – artikuliran ili neartikuliran.

Slika 1: Lutke zijevalice

Izvor: <https://www.periodofertile.it/wp-content/uploads/2016/10/burattini-con-i-calzini.jpg> Preuzeto: 16.01.2018.

Slika 2: Plošna lutka

Izvor: <https://iheartcraftythings.com/wp-content/uploads/2016/04/bee-finger-puppet-craft-3.jpg> Preuzeto: 16.01.2018.

2.2.1 Lutka marioneta

Lutka marioneta potječe još od Grka, Rimljana i Egipćana. Sastoji se od glave, trupa, nogu i ruku. Osnovni materijal od kojeg je izgrađena je drvo, žica, pluto ili plastična masa. Zbog jednostavnosti dizajna mogućnost kretanja u početku je bila minimalna, a kasnije se nadograđuje tzv. kontrolnikom odnosno drvenim nosačem na koji je pričvršćeno užo. Užo za upravljanje omogućuje velik raspon pokreta, a kreće od glave lutke.

Slika 3: Lutka marioneta

Izvor: <http://www.marionettes-puppets.com/images/P/Chaplin-ma427.jpg> Preuzeto:

16.01.2018.

2.2.2 Ginjol lutka

Predstavnik ručnih lutki je ginjol lutka koja se navlači na ruku kao rukavica. Na kažiprst dolazi lutkina glava, na srednjem ili malom prstu je jedna ruka lutka, dok je druga ruka lutke na palcu. Ginjol lutka se sastoji od glave i košuljice koja predstavlja trup, najčešće nema noge, no ukoliko ih ima, one se prebacuju preko paravana prema publici, a ruka glumca se nalazi u predjelu struka.

Slika 4: Ginjol lutka

Izvor:<http://www.ikea.com/fi/fi/catalog/products/50216093/> Preuzeto: 25.01.2018.

2.2.3 Lutka javanka ili javajka

Druga u nizu ručnih lutaka je lutka javanka ili javajka koja potječe s otoka Jave. Izrađena je od drvenog štapa koji prolazi kroz tijelo te pokreće glavu lutke. Ruke imaju zglobove u ramenima, laktovima i šakama koje pokreću dva štapa pričvršćena za šake. Danas je dugi štap zamjena kraćem do pola tijela, pa se ruke uvlače i time lutka postaje pokretljivija. Izmijenjeni oblik ruke više nema tri para zgloba već čelične žice na mjestu nekadašnjih štapova za ruke. Košuljica od platna čini tijelo lutke ispod koje je ruka glumca, a preko košuljice navlači se odgovarajući kostim.

Slika 5: Lutka javanka

Izvor: <https://i.pinimg.com/originals/9d/0a/eb/9d0aebb626c9f6021ef3ac0b890078e1.jp>

g preuzeto: 16.01.2018

3 LUTKA U RAZVOJU DJETETA

Lutka je izrazito motivirajuće sredstvo za bogaćenje i senzibilizaciju djetetovog emocionalnog i socijalnog potencijala jer zahtjeva da se dijete prilagodi situaciji u kojoj je lutka. Tako se gradi sposobnost razumijevanja stvari iz različitih stajališta što je preduvjet za empatiju, emocionalnu inteligenciju i toleranciju. Djeca puno lakše stupaju u kontakt s lutkom nego s odraslima zbog niza različitih razloga, primjerice, straha od odraslih, problema separacije, verbalnog izražavanja, frustracija itd. Emocionalni i socijalni problemi te njihovo prevladavanje kod djece nužni su za razvoj ličnosti. Uzimajući lutku u ruke, dijete simbolički komunicira i stvara povoljne odnose s okolinom i gradi pozitivnu sliku o sebi.

Lutka djetetu pomaže da senzibilizira svijet oko sebe – svaku stvar može oživiti i dati joj svoje značenje što mu omogućuje da vidi istu stvar s različitog stajališta. Tu nastupa stvarni i čudesni svijet kojeg dijete dobro razumije, navodi autor Majaron.

Lutka pomaže djetetu u razvoju svih potencijala, kognitivnih, emocionalnih, socijalnih i motoričkih, a naročito verbalnih. Djeci je lutka vrlo zanimljiva igračka jer istovremeno biva u stvarnom i nestvarnom svijetu, komunicira emocijama i izražava društvene situacije.

3.1 Lutka i zadovoljavanje dječjih potreba

Postoje različiti modeli za temeljne ljudske potrebe koje su postavili veliki znanstvenici. Jedan od njih je model američkog psihologa A. Maslowa (1976.) koji je temeljne ljudske potrebe svrstao u piramidu. One su sljedeće: fiziološke potrebe, potreba za sigurnošću, potreba za pripadanjem, potreba za ljubavlju, potreba za samopoštovanjem i poštovanjem drugih te potreba za samoostvarenjem. Sljedeći model temeljnih ljudskih potreba postavlja W. Glasser (1985.) – potreba za preživljavanjem, 4 psihičke potrebe: potreba za pripadanjem, za moći, potreba za slobodom i potreba za zabavom. Svi ljudi ne mogu težiti za ostvarenjem zadnje potrebe ukoliko nisu ostvarene one prethodne.

Potrebu za pripadanjem dijete izražava od najranije dobi, a ispunjavanje te potrebe nije moguće ukoliko se ne nalazi blizu majke, oca ili ostatka obitelji. Ova

potreba je vrlo izražena pri odlasku u vrtić tijekom procesa adaptacije gdje se uvelike može osjetiti separacijski problem od bliske osobe npr. majke. Omiljena igračka, ili krpica ili lutka u takvim situacijama može biti izvrsno sredstvo. Kao posrednik između djeteta i odgojitelja, može olakšati prevladavanje svih problema koji su nastali uslijed dolaska u vrtić jer će odgojitelj postati čarobnjak koji unosi radost i uzbuđenje u okolinu navodi Hicela (2010.).

U individualnom radu s lutkom odgojitelj može prepoznati djetetove interese, posebnosti i može doprijeti do djetetova srca i na taj način saznati koje su djetetove potrebe u određenom trenutku. Na taj način stvara povoljne uvjete za ispunjenje tih potreba.

3.2 Lutka u poticanju pozitivne slike o sebi

Pozitivna slika o nama samima očituje se načinom na koji razmišljamo, kako se predstavljamo, kako shvaćamo svoje tijelo, postupke te naposljetku i svjesnošću da smo različiti od drugih. Pružanjem topline, ljubavi, razumijevanjem, poštovanje i tolerancije djetetu dajemo do znanja da je ono voljeno, shvaćeno i uvaženo. Stvaranje pozitivne slike o sebi odnosi se na emocionalno, intelektualno, tjelesno, društveno i komunikacijsko „ja“ (Hicela, 2010). Razvojem pozitivne slike o sebi raste djetetova spoznajna sposobnost, navodi autorica Hicela. Kvaliteta povratnih informacija odraslih utječe na rane reakcije vrednovanje sebe pa djeca sve više postaju osjetljiva na pohvale i okrivljavanja, te očekivanja odraslih doživljavaju kao pravila, navodi autorica Berk (2015.). Izuzetno veliki partner od pomoći i u ovom području djetetovog razvoja može biti lutka. Primjerice, tjelesna lutka – humaneta, koja je izrađena od starog papira ili velike papirnate vrećice koja je obješena oko djetetova vrata. Dijete je skriveno iza humanete, ali pokreće lutku i progovara kroz nju. Humaneta može nastati i iz obrisa djetetova tijela kojeg pričvrsti na sebe. Zanimljiva je jer dijete sebe vidi iz drukčije perspektive, pomaže mu da se sakrije u sigurnost lutke, kako bi sigurno i slobodno udahnuo lutki karakter te se ono kao glumac navikava na osjećaje lika koji glumi pa tako otpušta svoju unutarnju napetost i konflikte piše Majaron (2004.).

Tijek rada izrade same lutke je vrlo važan jer se potiče suradnje među djecom, mišljenje, čekanje svog reda, socijalne vještine, a time gradi pozitivna slika o sebi.

3.3 Lutka u poticanju dječje samostalnosti

Jedan od odgojnih zadataka je poticati dijete na samostalnost u obavljanju praktičnih životnih aktivnosti, poput hranjenja, oblačenja, pospremanja igračka do poticanja na samostalno donošenje odluka. Samostalno dijete je slobodno dijete (Miljak, 1994), prema Hicela (2010.). Igre s lutkom u grupi znatno pridonose dječjoj samostalnosti, kada dijete odlučuje s kojom lutkom želi glumiti, kako će izgledati njegova lutka i scenarij za lutkarsku predstavu. Budući da dijete u igri s lutkom misli, stvara, odabire i iskazuje želje i htjenja, odgojitelj ne smije sputavati dijete u tim procesima. Mora ga ohrabrivati u poduzimanju inicijative, radu s drugima, poticati na ekspresivnost, kreativnost te učiti dijete slobodi biranja. Ako dijete vidi da su njegove želje i potrebe uvažene te da se ono poštuje kao jedinstveno biće ono neće imati problem s poštovanjem prema vršnjacima i odraslima.

Dječje misli, želje i potrebe je potrebno uvažiti, omogućiti im istraživanje, radoznalost, poticajnim sredstvima navoditi ih na učenje kako bi stekli vlastitu autonomiju tj. samostalnost u svim sferama života.

3.4 Lutka u poticanju socijalne kompetencije djeteta

Velika prekretnica u djetetovu životu je odlazak iz obiteljskog doma u grupno okruženje vrtića gdje ne poznaje veći dio grupe. Odgojiteljevi naputci, usmjerenja, obraćanja, konstruktivne kritike, nerijetko dijete dovode do buntovnog ponašanja pa čak i agresije. Konflikti među djecom nisu uvijek negativni, katkad su dobrodošli ali ih treba i prepoznati. Uslijed nekog konflikta dolazi i do emocije krivnje pa u odgovarajućim okolnostima, bez osjećaja srama, ona je povezana s dobrom prilagodbom. „Krivnja pomaže djeci da se odupiru štetnim impulsima, a motivira dijete koje se loše ponaša da popravi štetu i ponaša se obzirnije“ (Mascolo i Fischer, 2007, prema Berk, 2015:407). Lutka kao posrednik u upućivanje na pravila ponašanja i

društveno prihvatljive norme je uvijek dobrodošla jer ju dijete radije prihvaća kao autoritet. „Komunicirajući putem lutke, odgojitelj će lakše stvoriti atmosferu suradnje, spontanosti i razumijevanje među djecom“ (Hicela 2005:9).

Lutka može podsjetiti na bonton, na dogovorena pravila vrtičke skupine te potaknuti maštu djeteta u promišljanju novog rješenja. Primjerice kanaliziranje agresije u vrtiću kroz pokret, manipuliranje materijalima (drvom, plastelinom, plastikom) omogućuje pretvorbu agresivnog u konstruktivno ponašanje ističe autor Bastašić (1988.). Boravak u vrtiću je prepun razmirica, svađe i ljutnje među djecom, stoga je upotrebom lutke lakše utvrditi kako je do svađe došlo, kako je svađu moguće riješiti i slično. Odgojitelj u vrtiću može prepoznati dijete razmaženog ponašanja koje se svakodnevno frustrira jer ne može prihvatiti da nije jedino, stoga se lutkom može navesti to dijete da progovori o svojim osjećajima kako bi steklo kontrolu nad vlastitim ponašanjem. Za sklapanje prijateljstva u vrtiću nužne su različite socijalne vještine, poželjna su prosocijalna ponašanja: dijeljenje, pomaganje, tješjenje koje treba svakodnevno njegovati.

3.5 Lutka u poticanju dječjeg stvaralaštva

Dječje stvaralaštvo najčešće je potaknuto bilo kojim sredstvom koje djeluje motivirajuće za dijete. Od komadića papira, tkanine, do plastičnih kutija ili već gotovih figura ili lutaka djeca svojom bujnom maštom oživljavaju što god im dođe u ruke. Odgojiteljevim poticajima mogu nastati kreativni radovi djece iz kojih proizlazi snažna pouka, iskustvo i spoznaja koje djeca prisvoje i upotrebljavaju u nekim drugim radovima i situacijama. Zato je važno da djeca samostalno izrađuju svoje lutke, sudjeluju u izradi scenografije i scenarija jer se na taj način oslobađa njihova kreativnost, gradi samostalnosti i njeguje njihovo stvaralaštvo.

Stvaralački proces djece Miljak (1997.) drži da prolazi 3 etape; u prvoj etapi dijete se upoznaje s predmetom, materijalom, glasom ili bilo čime što mu je novo. U drugoj etapi ovladava upotrebom i načinom funkcioniranja tog predmeta, materijala, glasa ili dr. Treća etapa služi za oblikovanje novih mogućnosti, kombinacija, upotreba, dograđivanja i sl. Gledajući lutku u ovoj konstataciji dijete najprije lutkom manipulira (baca, lupa, pomiče) tj. pokušava ju „oživiti“. U drugoj dijete otkriva njene mogućnosti, radi što želi s njom, progovara kroz nju, odnosno dijete koristi svoj

stvaralački kapacitet na lutki, kako bi u trećoj etapi lutka dobila ulogu lika (simbol) s kojim dijete razvija monolog, dijalog ili govor kroz kazališnu formu (Hicela, 2010). Eksperimentiranja, kreativno i slobodno izražavanja s lutkom dijete bogati svoje stvaralaštvo i gradi samostalnost.

„Lutka pomaže djetetu da osvijesti i osjeti svijet oko sebe. Svaku stvar iz naše svakodnevice možemo oživjeti i dati joj simboličko značenje. Dobije li dijete priliku oživjeti stvari iz prirode (kao kamenje, voće itd.) i odigrati scenu s bićima iz priča ili bajki, ono dobiva priliku doživjeti svijet i s drugog gledišta“ (Hicela, 2005:10).

3.6 Poticanje jezičnog i govornog stvaralaštva lutkom

„Igre sa scenskom lutkom ogledalo su govornog izraza predškolskog djeteta i istinski pridonose razvoju govora“ (Glibo, 2000:118). Dijete oživljava lutku, daje joj glas, time ona potiče verbalno stvaralaštvo i kreativnost u djeteta. Ono se upušta u stvaranje, građenje i traženje novih jezičnih rješenja, time se ne igra samo lutkom već i jezikom. Tako dijete dolazi u priliku stvaranja različitih jezičnih konstrukcija, monologa i dijaloga, glasovnih igri, izmišljanja novih riječi, formi, slogova, melodioznosti stihova, stvaranju rime, ponavlja već usvojene izraze i na taj način razvija estetsku komponentu jezika. „U igri sa scenskom lutkom dijete je stimulirano da riječ, rečenicu, visinu glasa, intenzitet i tempo govora dovede u sklad s onime što misli i osjeća“ (Glibo, 2000:119).

Kroz monolog s lutkom dijete nesvjesno upotrebljava komponente poput boje glasa, trajanja i jačinu tona. Time nastoji i privući pažnju druge djece prepričavanjem nečega, postavljanjem pitanja ili samo pozdravljanjem. „Monolog je odraz djetetovih želja, htijenja i doživljaja, prilika da se otkriju djetetove govorne mogućnosti, te pokazatelj kako da se započne s poticanjem monološkog govora i govora uopće“ (Hicela, 2010:61).

Oživljavanjem i davanjem glasa lutki, djeca mijenjaju intonaciju i boju glasa, povisuju ton kada je lik u opasnosti, stišavaju ako netko spava i sl. Simboličkom igrom bogate svoje, do sad, stečeno iskustvo ali i kreiraju novo – izmišljanjem radnji ili oponašanjem radnji iz svakodnevnog života.

Verbalnom i glasovnom animacijom lutke, djeca bogate svoj rječnik, uče razumijevati simboličku vrijednost znakova i neverbalnu komunikaciju. Kao inspiracija za govorno stvaralaštvo idealne su pjesmice, brzalice, zagonetke, izmišljeni izrazi, strani jezik, prepričavanje priča koje djeca rado upotrebljavaju pri igri s lutkom.

Slika 6: Djevojčica u interakciji s lutkom

Izvor: <https://playandgrow.com/puppet-play-important/> Preuzeto: 04.04.2018.

4 EMOCIJE KOD DJECE

4.1 Općenito o emocijama

„Emocija je brza procjena osobnog značenja situacije koja nas priprema na akciju, primjerice, radost dovodi do pristupanja, tuga do pasivnog povlačenja, strah do aktivnog izbjegavanja, a ljutnja do prevladavanja prepreka“ (Berk, 2015:400).

Postoje četiri temeljne emocije, a one su: radost, ljutnja, tuga, strah. Uz temeljne emocije stoje i emocije samosvjesnosti koje se počinju razvijati sredinom druge godine djetetovog života, a one su: sram, nelagoda, krivnja, zavist i ponos. Nazivaju se tako jer uključuju povredu ili poboljšanje našeg doživljaja samih sebe navodi Berk (2015.). Emocije imaju snažan utjecaj na kognitivni, socijalni i tjelesni razvoj, također utječu i na pojavu samosvjesnosti. Stoga djeca moraju steći kontrolu emocija kao i regulaciju emocija kako bi se što bolje adaptirala u svijet koji ih okružuje.

Emocionalni znakovi koje djeca pokazuju u svojoj okolini utječu na emocije osoba koje se u toj okolini nalaze, kao i obratno.

4.2 Razvoj izražavanja emocija

Znanstvenici u svojim istraživanjima emocija kod dojenčadi oslonili su se na izraz lica, budući da ona ne govore nego plaču, gestikuliraju pokretima tijela i lica. S otprilike tri mjeseca na dojenčadi se primjećuje povezanost između njihove reakcije na određeni podražaj iz okoline koji se smatraju emocijom. U nastavku slijedi razvoj izražavanja emocije radosti, ljutnje, tuge i straha.

4.2.1 Radost

Radost se očituje na početku kao osmjehivanje, a kasnije gromoglasnim smijehom. Blagi smijeh-osmjehivanje je vidljiv kada su bebe site, u REM fazi sna i kao odgovor na nježno milovanje ili zvukove. Između 6 i 10 tjedana bebinog života kada se roditelj osmijehne, govori bebi, i primjerice pošaklja joj trbuh, a beba ga pritom pažljivo promatra, tada se javi prvi smijeh. Prema Berk (2015.) do godine

dana, bebe razvijaju nekoliko različitih osmijeha, široki osmijeh u kontekstu pozdrava roditelja, suzdržani nijemi osmijeh kada je u interakciji s prijateljima ili nepoznatom osobom te osmijeh s raširenim usnama tijekom ugodne igre.

4.2.2 Ljuttnja i tuga

Između četvrtog i šestog mjeseca pa sve do druge godine povećava se broj izraza lica koji prikazuju ljuttnju izazvana raznim slučajevima. U početku osjećaj gladi, pospanosti, boli, a kasnije oduzimanjem igračke, stavljanjem u drugi položaj, odlazak majke ili oca i niz drugih situacija kod dojenčadi budi ljuttnju. Karakteristično za djecu jest to, da je ljuttnja posebno jakog intenziteta ako je izazvana od skrbnika punog ljubavi.

Tuga se češće javlja kad su dojenče i skrbnik odvojeni ili kad je njihova komunikacija ozbiljno narušena, navodi Berk L. E. (2015.).

4.2.3 Strah

Strah se pojavljuje kad i tuga i ljuttnja u šestom mjesecu djetetovog života, a najčešće započinje strahom prema nepoznatim osobama. Činitelji straha prema nepoznatim osobama su: temperament (neka su djeca plačljivija), prošla iskustvima s nepoznatim osobama i trenutna situacija (Thomas i Limber, 1991, prema Berk, 2015). Pažljivo prilaženje, ugodan ton i boja glasa, pokazivanje neke igračke i boravak skrbnika dok nepoznata osoba prilazi djetetu može umanjiti strah. Susret nepoznatih osoba ili okoline djetete će ili istražiti i biti zainteresirano ili će izbjegavati zbog straha. Strah se smanjuje kada kognitivni razvoj dosegne mogućnost razlikovanja prijetećih od neprijetećih situacija ili ljudi, te kada steknu strategije za suočavanje sa strahom, ističe Berk (2015.). „Živa mašta predškolske djece i nepotpuno razumijevanje razlike između priviđenja i realnosti dovodi do čestih strahova u ranom djetinjstvu“ (Berk, 2015:409).

4.3 Emocionalna samoregulacija

„Emocionalna samoregulacija odnosi se na strategije koje koristimo kako bismo intenzitet ili trajanje svojim emocionalnih stanja doveli na ugodnu razinu koja nam omogućuje ostvarenje ciljeva“ (Berk, 2007:407). To zahtijeva nekoliko kognitivnih sposobnosti: usmjeravanje i premještanje pažnje, sposobnost inhibiranja misli i ponašanja i planiranja ili aktivno poduzimanje koraka za smanjenje stresnosti situacije (Eisenberg i Spinrad, 2004, Thompson i Goodvin, 2007).

Emocionalnu regulaciju djeteta ostvaruje razvojem mozga i uz pomoć skrbnika koji bi trebali pozitivno izražavati vlastite emocije, kontrolirati svoju ljutnju i bijes, uvažavati djetetove emocije, a ne smatrati ih nevažnima. Poslije druge godine djeca često pričaju o emocijama i pokušavaju ih regulirati na različite načine kako bi emocionalnih ispada bilo čim manje. Prekrivanjem očiju kada nešto ne žele vidjeti, govoreći sami sebi „mama brzo dolazi“ premještaju pažnju s izvora frustracija što čini učinkovitu strategiju regulacije vlastitih emocija. Djeca koja nemaju sposobnost samoregulacije emocija često imaju emotivne napadaje, teška su za odgajanje, plašljiva su i anksiozna, mogu reagirati ljutito i agresivno te se teško uklapaju u novo socijalno okruženje.

Djeca najprije uče iskazivati osobne potrebe emocijama, zatim regulirati svoje ponašanje na društveno prihvatljiv način i na kraju izražavati negativne emocije na način koji će vjerojatno izazvati željenu reakciju drugih (npr. Vesela reakcija nakon primitka neželjenog poklona) jer djeci svih dobi teže glumiti ljutnju, tugu ili gađenje nego zadovoljstvo, navodi Berk (2015.).

4.4 Razumijevanje i odgovaranje na emocije drugih

Vidjeli smo da se na samom početku svog života djeca emocije prepoznaju pri komunikacijom sa svojim skrbnikom i njegovim facijalnim ekspresijama. Postepeno, promatranjem skrbnikova lica i glasa, dojenče razvija sposobnost usklađivanja emocije s tonom i glasom te tako zapravo usvaja organizirane obrasce. U trenutku kada dojenče započinje procjenjivanje nepoznatih osoba, događaja i predmeta oslanja se na emocionalnu reakciju druge osobe za procjenu nesigurne situacije. To se naziva socijalno referenciranje. Ovisno o skrbnikovoj reakciji i njegovom glasu koji prenosi i emocionalne i verbalne reakcije na nepoznate događaje, predmete i ljude u

okolini, dijete će osjećati (ili neće) strah. Na taj način uči razumijevanje značenja emocija te na taj način do četvrte, pete godine života prosuđuju uzroke mnogih temeljnih emocija (grljenjem se smanji tuga, prepričavanjem tužnog iskustva osoba se rastuži i sl.)

Pokazalo se kako su djeca čiji skrbnici puno razgovaraju o emocijama, pregovaraju i objašnjavaju tijekom svađe, traže kompromise djeci postaju jasnije emocije te oni ih mogu prenijeti kasnije u drugi kontekst. Djeca koja su emocionalno zrelija imaju bolji odnos s vršnjacima jer imaju obzirniiji odnos prema njima, spremna su na ispriku kad je potrebna, imaju konstruktivnu reakciju u svađama te shvaćaju da prepoznavanje i uvažavanje tuđih emocija i objašnjavanje vlastitih poboljšava kvalitetu odnosa, ističe Berk (2015.).

Sljedeće tema razumijevanju tuđih emocija je empatija. Empatija označava sposobnost prepoznavanja različitih emocija, zauzimanje tuđe emocionalne perspektive, suosjećanje s osobom ili slični emocionalni odgovor. Kao takva, empatija je snažan poticaj za prosocijalno ili altruistično ponašanje. Iako je empatija kod djece primijećena još u ranom razvoju, (kada beba počne plakati kao odgovor na plakanje druge bebe) empatija se počinje razvijati oko druge godine života kada se pojavi i samosvijest. Očituje se kroz zagrljaje, tople riječi, riječi utjehe.

Empatična su ona djeca koja su društvena, dobro reguliraju emocije, čiji su roditelji topli te su poticali izražavanje emocija i pokazali osjetljivu brigu prema njima. Budući da odgoj kreće od roditeljskog doma, roditelji su ti koji djecu trebaju poticati na ljubazno ponašanje, na prikladno ponašanje, na kontroliranje osjećaja ljutnje, te pritom ne kažnjavati nedovoljnu kontrolu emocija u djece jer to narušava mogućnost za empatiju. Berk (2015.) navodi da djeca koja nemaju razvijeno prosocijalno ponašanje na nevolje vršnjaka reagiraju ljutnjom, strahom i tjelesnim napadajima što ukazuje na neosjetljive odgovore njihovih roditelja na patnje drugih. „Poticanje prepoznavanja i razumijevanja emocija kod djece korisno je za poticanje dječje socijalne i emocionalne kompetencije, kao i prosocijalnoga ponašanja, a odvija se socijalizacijom, posebno emocionalnim govorom između majke i djeteta“ (Brajša Žganec i Slunjski, 2006:491).

5 LUTKA I UPOZNAVANJE UNUTARNJEG SVIJETA DJETETA

Scenska lutka u dječjoj igri angažira djetetove kognitivne, socijalne, psihomotorne ali i emocionalne vještine. „Lutka pokreće djetetov misaoni, fantazijski i emocionalni svijet i omogućuje da dijete riječima izražava svoj sve bogatiji i složeniji intimni doživljaj svijeta“ (Glibo, 2000:114). U procesu igre, lutka djetetu predstavlja zamjenu za stvarna živa bića s kojima ono manipulira kako želi tj. kako ne može u stvarnosti. Kroz ovaj čin dijete svoje iskustvo, spoznajno i emotivno, prenosi u simboličnu igru s lutkom. Uloga igre je da dijete svoje iskustvo obnavlja, prerađuje, kombinira, transformira, i uređuje kako bi kreiralo svijet po vlastitoj volji. „Prema tome igra nije čista imitacija djetetove stvarnosti, nego oblik djetetove interpretacije stvarnosti. Igra predstavlja upravo onu aktivnost u kojoj dijete ima odstojanje prema vlastitoj unutrašnjosti i prema realnoj sredini te tako počinje izgrađivati sebe i svoj svijet“ (Glibo, 2000:115). Upravo zbog simbolične transformacije iskustva u igri s lutkom dijete nam može otkriti svoje emocionalne stanje kao i potrebe, želje, brige.

Autor Glibo (2000.) piše kako je u igri s lutkom kod mlađe predškolske djece dominantnija motorička komponenta jer je lutka u središtu njihove igre. Dijete njome lupa, maše, rasteže ju i okreće, služi se svojim pokretima i mimikom kako bi se izrazilo jer još nema dovoljno razvijen fond riječi da bi se njima kao simbolima izražavalo. Predškolsko se dijete starije dobi služi logičko osmišljenim pokretima lutke te izražava monološki i dijaloški govor. Upotrebljava i složenije gramatičke strukture kojima imenuje imaginarne stvari i složenije radnje. Igra djeteta starije predškolske dobi uključuje njegovu znanje što se očituje u raznovrsnosti i bogatstvu različitih tematika igre. Na taj način integrira svoje iskustvo i znanje stvarajući jezične cjeline.

Emocije su česta motivacija za igru s lutkama jer dijete odabire tematiku igre koja njemu ime već emotivno značenje (npr. odabirom vatrogasaca identificira se ushićenje). „Djetetova okolina, društvena i prirodna, preplavljuje dijete dojmovima koji imaju velik utjecaj na njegov svijet. Nedostižne unutrašnje vibracije djetetove intime jezičnom igrom, tj. igrom sa scenskom lutkom dobivaju na neki način vanjski oblik, predstavljaju se, dijete ih osmišljava, zaustavlja. Dijete može srediti neke svoje emotivne doživljaje i svoje svježije iskustvo smjestiti u jezičnu sredinu“ (Glibo,

2000:116). Budući da dijete kroz igru sa lutkom manifestira svoje raspoloženje, procesuiru svoje doživljaje i rješava konfliktne situacije te se time emocionalno rasterećuje, odraslima tako daje uvid u vlastitu emocionalnu dubinu.

Kroz prethodna poglavlja saznajemo kako dijete lutku odabire kao autoritet jer s njom lakše i brže ostvaruje odnos nego s odraslom osobom. Također lutku odabire i kao „prijatelja“. Prema N. Renfro lutka je djetetu svojevrsni „prijatelj“ koji ima pristup njegovu unutarnjem svijetu, kojemu može povjeriti svoje tajne, strahove, misli i osjećaje. Također, lutka je i posrednik onoga što dijete progovara o sebi kroz nju.

Hicela I. ističe da se u magičnoj igri s lutkom događa specifična ravnoteža ega, primjerice sramežljivom djetetu lutka će pružiti hrabrost da se uključi u komunikaciju s drugima, a samoživom djetetu pomoći da pažnju usmjeri od sebe i na druge. Pored ravnoteže ega, događa se i spoznaja te emocionalna usredotočenost na druge. „Izdvajanje i uočavanje određenih emocionalnih stanja koje dijete prezentira, koristeći pripadajuće vanjske pokazatelje izdvojenih emocija, pridonosi razumijevanju tuđih emocija i razumijevanju vlastitih viših emocija, primjerice-suosjećanja“ (Hicela, 2005:8).

6 LUTKA OGLEDALO UNUTARNJEG SVIJETA DJETETA (AKTIVNOST U VRTIĆU)

Kako bi ovaj rad bio potkrijepljen primjerima te kako bi se isprobala metoda i funkcionalnost rada s lutkom u vrtiću odrađena je praktična aktivnost s djecom u dječjem vrtiću „Olga Ban“ Pazin, odnosno u područnom vrtiću u Sv. Petru u Šumi u odgojnoj skupini „Petrići“. Aktivnost se provodila sa šestero predškolaraca, tri djevojčice i tri dječaka uz moje vođenje i pomoć u dva dijela. Prvi dio sa troje djece i drugi dio sa preostalo troje djece. Praktičan rad je podijeljen u dva dijela kako bih se svakome mogla u potpunosti posvetiti te kako bi oni imali mirniju atmosferu za rad i upuštanje u igru s lutkom/ama.

Osiguran je raznorazni materijal poput tkanine, vune, spužve, dugmadi i slično kako bi djeca imala što više izbora i motivacije za stvaranje svojih lutaka prema vlastitoj mašti. Zadatak je da od materijala naprave lutku njihovog najboljeg prijatelja. Kroz proces izrađivanja njihovih lutaka putem spontanih razgovor s djecom koji ću snimati mobitelom pokušat ćemo saznati detalje njihovog unutarnjeg svijeta kroz lik njihovog najboljeg prijatelja. Nakon izrade lutaka uz moj poticaj ukoliko su djeca zainteresirana isporobat ćemo igru lutkama, njihovo držanje na rukama, dijaloge i monologe s ciljem poticanja njihovog intelektualnog, kreativnog i fizičkog stvaranja te ćemo pokušati odgovoriti je li lutka uistinu ogledalo unutarnjeg svijeta djeteta?

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Izvanredni studij ranog i predškolskog odgoja
Akademska godina: 2016./2017.

7 PRIPREMA ZA IZVOĐENJE AKTIVNOSTI IZRADE LUTKE IZ LUTKARSTVA I SCENSKE KULTURE

Vrtić: Dječji vrtić „Olga Ban“ Pazin
Mentorica: Breza Žižović
Mentorica odgojiteljica: Petra Matković
Studentica: Antonela Bašić

Pula, veljača 2017.

1. USTANOVA: Dječji vrtić „Olga Ban“ Pazin, područni vrtić Sv. Petar u šumi skupina „Petrići“
2. BROJ DJECE U SKUPINI: 31, aktivnost provedena sa šestero djece
3. PSIHOFIZIČKE KARAKTERISTIKE DJECE: skupina ima 31 dijete, 19 dječakai 12 djevojčica u dobi od 3 do 7 godina
4. MOTIV: ginjol lutka – moj najbolji prijatelj/ica
5. LIKOVNO PODRUČJE: ginjol lutke
6. LIKOVNA TEHNIKA: kombinirana tehnika tkanine, vune, spužve i flomastera te različitih ukrasa
7. LIKOVNI PROBLEM: udubljeno ispupčana masa, proporcije
8. OBLICI RADA: individualni oblik rada
9. METODE RADA: metoda demonstracije, metoda razgovora, metoda zapažanja
10. MATERIJAL: spužva, vuna, tkanina, ukrasne trakice i predmeti, tekuće ljepilo, igla i konac
11. CILJ: upoznavanje s ginjol lukama, izrada lutki te poticanje na igru s lutkom kako bi kroz lutku djeca progovarala o svojim emocijama
12. ZADACI:

ODGOJNI:

- stvarati dobro raspoloženje u skupini djece
- razvijati dječju kreativnost i samostalnost

- razvijati dječju snalažljivost i zainteresiranost za temu koja se obrađuje
- poticati interes prema lutki
- razviti osjećaj za sklad
- pojednostaviti shvaćanje teme i omogućiti što jednostavniju realizaciju
- poticati kulturni način rada među djecom (jedno dijete prema skupini, skupina prema djetetu)
- poticanje na izražavanje svojih emocija

OBRAZOVNI

- uočiti i analizirati likovni problem
- motivirati djecu za rad
- razvijati psihomotorne sposobnosti
- upoznati djecu s metodom rada
- stvarati iskustvo s lutkom te graditi povjerenje u nju kao i s prijateljem
- poticati na verbalno izražavanje s lutkom

FUNKCIONALNI:

- razvijati mišljenja
- poticati vizualni osjećaj
- razvijati finu motoriku šake
- razvijati interes za rad s raznovrsnim materijalima
- motivirati za upoznavanje novog likovnog problema
- pomoći djeci da uz korištenje određenih pojmova uspješno savladaju zadatke
- poticati samostalnost, upornost, urednost i ustrajnost u radu

13. **AKTIVNOSTI KOJE SU PRETHODILE:** dogovor s odgojiteljicom, razgovor s djecom o lutkama i zadatku te gledanje lutki u knjigama

14. **ORGANIZACIJA PROSTORA I MATERIJALA ZA RAD:** na 3 stola postaviti materijal za rad, tkaninu, ukrase, spužve, vunu, osigurati da svako dijete ima dovoljno prostora za rad. Pripremiti toplo ljepilo, škare, iglu i konac te flomastere

15. **TIJEK AKTIVNOSTI:**

UVODNI DIO

Okupit ću za stolom oko postavljenog materijala dvoje do četvero djece kada će im biti objašnjen zadatak kroz razgovor, promatranje gotovih lutki i razgledavanje slika u knjizi. Razgovorom o prijateljstvu i njihovim prijateljima potaknuti ću ih na razmišljanje i pitanja tko su njihovi prijatelji, čemu najbolji prijatelji služe, koliko se često vide, igraju. Također, ispričat ću im što je naša mašta, što se u njoj krije, te kako nam ona omogućava da se pomoću nje igramo s kime i čime želimo. Time ću djecu navesti na izradu lutke.

GLAVNI DIO

Djeca će najprije od spužve izrezati oblik glave, zatim ćemo zajedno zalijepiti kosu od vune te će oni nacrtati lice. Izrezat će odjeću za lutku koju ćemo kasnije lijepiti. Zatim će od spužve izrezati ruke. Po želji će lutku moći lutku dugmadi, ukrasnim trakama, isplesti joj pletenice, napraviti šešir ili rekvizite prema vlastitom interesu. Njihovo stvaranje bit će poticano raznoraznim pitanjima, ovisno o tome gdje je potrebna intervencija: „Kakva je kosa tvog prijatelja?“, „Što on/ona voli nositi od odjeće, nakita“, „Kakav ima nos, koja mu/joj je boja usana?“, „Što je na tvom zamišljenom prijatelju najljepše?“.

ZAVRŠNI DIO

U završnom dijelu aktivnosti djeci će biti prikazano kako stavljamo ginjol lutke na prste. Prema interesu i uz moj poticaj, lutke će moći stupati u dijalog ili biti potaknute na monolog. Također cilj mi je saznati što njihova lutka progovara, odnosno, upoznati njihov unutarnji svijet.

8 IZRADA LUTAKA U DJEČJEM VRTIĆU

Aktivnost izrade lutaka s djecom u vrtiću odradila sam u dva dana. Prvi dan okupila sam tri djevojčice koje su same iskazale interes za izradu lutaka već nekoliko dana ranije kada sam se s njima spontano igrala s lutkom medvjedića.

8.1 Prvi dio

Opisi karakteristika svakog sudionika koje je za potrebu ovoga rada izdvojila odgojiteljica:

K.B. (6,8 god.) – vesela, vedra, pohađa nastavu engleskog jezika, komunikativna, empatična, spremna pomoći, imenuje i izražava emocije u skladu s dobi (sreća, tuga, ljutnja, strah), spretna u savladavanju prepreka, koordinaciji i preciznosti s baratanjem predmetima, u skladu s dobi ima razvijenu grubu i finu motoriku, pokazuje interes za manipulativne aktivnosti, spretna u rezanju sa škarama, lijepljenjem, oblikovanjem papira i prirodnih materijala, crta izrezuje i prepoznaje geometrijske oblike, društvena je, ima pozitivnu sliku o sebi, razvijeni su svi oblici percepcije, ima razvijeno iskustvo o uzročno-posljedičnoj vezi, pokazuje interes za likovno-stvaralačke aktivnosti.

I.B. (6,3 god.) – vedra, vesela, pristojna, voli biti prva i najbolja u svemu što radi, pohađa program baleta u slobodno vrijeme, ima razvijenu motoriku više nego što se za njezinu dob očekuje, izražava i prepoznaje svoje emocije, ima razvijen pojam o sebi i pozitivnu sliku o sebi, teško prihvaća poraz i tada reagira plačem, voli biti u centru pažnje, inicijator i vođa igre u svoju korist, razvijeni su svi oblici percepcije, brzo pamti nove stihove, pjesme, pokazuje veliki interes za ples, glazbu, scenske i likovne aktivnosti, ima razvijenu vještinu slušanja i verbalne komunikacije - smisljeno prepričava i opisuje događaje, crteži su joj jako bogati i detaljni, važno joj je tuđe mišljenje o njoj, teže započinje rad kada je zadatak nešto novo i nepoznato za izradu.

L.Š. (6,1 god.) – zaigrana, vesela, voli tjelesne aktivnosti – pleše i bavi se jahanjem, razvijena gruba i fina motorika, spretna i vješta u savladavanju prepreka,

društvena, voli imitativno-stvaralačku igru, scenske aktivnosti – štapne lutke, prepoznaje i izražava emocije, ima pozitivnu sliku o sebi, samostalna je u životno-praktičnim aktivnostima, empatična je i voli pomagati, potrebno ju je poticati na strpljenje (ne upadati u riječ dok drugi govore), voli puno pričati i prepričavati, pozornost, pamćenje i koncentracija joj je u skladu s dobi, vješta u samostalnom rješavanju konflikata, voli glazbeno scenske, likovne i stvaralačke aktivnosti, temeljita u izvršavanju obaveza (pr. crtančica).

Djevojče sam okupila za radnim stolom gdje sam im metodom razgovora objasnila što smo toga dana izrađivale. Rekla sam im da ćemo stvarati lutku koja je njihova najbolja prijateljica Oduševljeno su prihvatile zadatka i jako nestrpljivo dočekale početak aktivnosti. Same su ispričale koju će najbolju prijateljicu izraditi.

L.Š. (6,1 god.): „Odlučila sam napraviti najbolju prijateljicu Vilu. Družim se s njom kad mi dođe uzeti zub. Vidim ju kad mi dođe uzeti zub, budem budna i nešto zasvijetli u sobi. Jako je mala, ima krila, kapicu, i haljinu.“

I.B. (6,3 god.): „Moja najbolja prijateljica je Katja.“ (stoji pored nje)

K.B. (6,8 god.): „Ja ću napraviti najbolju prijateljicu Ivu.“ (stoji pored nje)

Uz glazbenu pozadinu koja je svirala na uređaju i njihovo pjevušenje, krenule smo s izradama glave lutaka. Djevojčice su birale oblike glave koje su vidjele u knjizi postavljenoj na stolu. Same su flomasterom na spužvi nacrtale oblik glave koji su kasnije izrezale. Zatim su uz moju pomoć lijepile vunu za kosu. Htjele su samostalno probati lijepiti silikonom, stoga sam im dala da probaju. No ipak, preopasno je da se opeku. Tijekom izrade postavljala sam pitanja gdje se sve druže sa svojim najboljim prijateljicama, svađaju li se nekad, čega se igraju. Odgovori su bili sljedeći:

L. Š. (6,1 god.): „Ja ostajem budna da dočekam vilu kada ima za doć donest mi poklon, ali poklon mi donesu mama i tata. Vila kad je došla za zub imala je istu takvu kosu (pokazuje na boju vune) i haljinu, jako je lijepa. Sada mi se opet klima zub i brzo će mi doći u posjet. Jednom sam od vile dobila jednog malog konjića...“

I.B. (6,3 god.): „Mi smo si prijateljice za vajak i odmah se to riješi. Damo si ruke.“

K.B (6,8 god.): „Mi se volimo igrat. Ponekad se posvađamo, drugi dan smo odmah prijateljice. Ne durimo se jedna na drugu. Kada se posvađamo osjećam se tužno. Kada se neću se igrat i ponekad plačem.“

Djevojčice su haljine za svoje lutke pomno odabirale, usklađivale ju s kosom i ostalim detaljima. Bila je prisutna rasprava tko će izraditi kakvu haljinu. I.B. i K.B. su htjele haljine od iste tkanine pa sam upitala imaju li u stvarnosti jednake haljine, na što nisu odgovorile potvrdno te naposljetku uzele različite haljine. Djevojčica L.Š. je često pitala za pomoć oko izrade kose, usana i haljine, dok su I.B. i K.B. vrlo odlučne i samostalne. Tijekom izrađivanja ni u jednom trenutku koncentracija nije padala, već je nekako rasla. Djevojčice su čim prije htjele vidjeti izrađene lutkice koje predstavljaju njihove najbolje prijateljice.

Po završetku, djevojčice su svoje najbolje prijateljice stavile na ruke te sam im pritom demonstrirala kako se drži ginjol lutka. Djevojčica I.B. koja voli pričati, voli biti prva i najbolja u svemu najmanje je pričala i najmanje odgovarala na pitanja. Dala mi je do znanja da stoji „čvrsto na zemlji“, da svijet mašte ne dijeli s drugima, dok je L.Š. pokazala da ima vrlo bujnu maštu što me jako iznenadilo.

I.B. (6,3 god.): „Volimo crtati svašta zajedno.“

K.B. (6,8 god.): „Mi se često družimo i van vrtića. Baš ti je lijepa lutka I...“

L.Š. (6,1 god.): „Kad mama ne spava ja ne smijem biti budna pa se vila sakrije kod mene u krevet. Kad mama ide spavati ja i vila idemo kod mame i pokažem joj što sam sve bojala. Bojanku na konje. Kad smo ja i vila same pričam joj što sam radila s konjima. Ona je sva žuta. Sjaji joj na haljini. Nema takve rukavice, jedna joj je žuta, jedna ljubičasta. Kad sam tužna dođe mi neka druga vila, ne vila Zubić. Ta druga vila je kao ova (moja lutka). Ako budeš dobra ću se igrati s tobom, ne budi tužna pa ćemo se igrati. Ja čučnem ona sjedne i onda dođe mama i potjera me u krevet. I pita što nosim to žuto u ruci, ja joj kažem vilu koja me došla utješiti. Kad tata sagradi kućicu

za djecu, ja ću s vilom ići tamo. Kad sam u Sv. Petru ne družim se s vilom jer tamo imam druge prijatelje, s vilom se družim samo kada sam kod mame jer tamo nemam nikoga. Sestra se ne želi igrati pa ja zovem vilu da se igra sa mnom. Ponekad sestra kaže mami da se igram s vilom pa me mama istuče po guzici. Mama pita tko mi je prijateljica pa kad kažem zubić vila ona je ljuta jer voli više kad kažem da mi je seka prijateljica tada vila nestane, ne znam kako. Ima čaroliju, po noći dođe viditi u sve vrtiće pa puno leti pa dođe opet kod mene. Imam dvije, obje su mi bolje.“

8.1.1 Zapažanja

Sukladno karakteristikama koje su mi odgojiteljice dale i vlastitom prilikom da upoznam te tri djevojčice uvidjela sam sličnosti sa zaključcima. I.B. (6,3 god.) voli stvarati, kreirati, manipulativno detaljizirati zadatak koji ima, no ne prepušta se mašti. Ona jest kreativna ali u skladu s onime kako stvari stoje, odnosno, u skladu s realnosti. Za svijet mašte, bajki, čuda već ne postoje. Slično se primjećuje i kod K.B. (6,8 god.) ona je odabrala svoju najbolju prijateljicu I.B. koja sjedi do nje, međusobno su se dogovarale kakve će lutke izraditi. Dakle, zadatak izrade lutki shvatile su mehanički te su lutku dovršile izraditi, no nisu se uspjele poigrati s lutkom, ostvariti monolog, dijalog s mojom lutkom „vilom“ koju sam koristila da ih potaknem no nisam uspjela. Njihov je unutarnji svijet ostao nepoznat.

Slika 7: I.B. s lutkom Katjom

Izvor: Antonela Bašić

Slika 8: K.B. (6,8 god.) – dekoriranje lutke

Izvor: Antonela Bašić

L.Š. (6,1 god) je iznenadila svojom otvorenošću, kreativnošću i maštom. Kako doznajemo od odgojiteljica, ona je već poznata po svakojakim aktivnostima. Ona je

ostvarila monolog s lutkom kojeg je samostalno vodila, bez mog poticaja i intervencija, mijenjala bi glas, visinu tona, manipulirala lutkom, dizala joj ruke, popravljala kosu, pomno birala materijale, bila je veoma predana radu. Pri razgovoru s lutkom na njezinom sam licu primijetila emociju zabrinutosti kada je pričala dio koji ukazuje na njen odnos s majkom. Nakon što opet počinje priču o vili i njenim aktivnostima, u glasu joj se prepoznala emocija sreće i ushićenja. U nekim je dijelovima zastajkivala i pokušala se dosjetiti ili izmisliti neke detalje o lutki vili. Cijelo je vrijeme tijekom igre razgovarala s lutkom bila je uzbuđena i mistična, njezin monolog djelovao je kao da priča neku tajnu.

Slika 9: L.Š. (6,1 god.) – sretna sa svojom lutkom

Izvor: Antonela Bašić

8.2 Drugi dio

U drugom dijelu aktivnosti, sljedeći sam dan isti zadatak provela sa sljedeće troje djece. Slijedi kratka opis njihovih karakteristika:

A.P. (6,1 god.) – zaigran, veseo, komunikativan, društven, brz i spretan u savladavanju prepreka, potrebno mu je nuditi i ohrabrivati ga u manipulativnim aktivnostima jer ima veći interes za igre konstruktivno-građevnim materijalom; prepoznaje i izražava emocije, ima razvijen pojam o sebi, samostalan je u životno-praktičnim aktivnostima, reagira na zahtjeve, prepoznaje pravila ali ih ponekad svjesno zaobilazi, teže prihvaća neuspjeh, poraz tada reagira plačem i odbija razgovarati o tome, potrebno mu je neko vrijeme da se umiri, voli sa svima podijeliti događaje koji su mu važni, inicijator je igre. Pokazuje interes za istraživačko-spoznajne aktivnosti, voli manipulirati s prirodno neoblikovanim materijalom; spoznajni razvoj-svi oblici percepcije su razvijeni, pamćenje i koncentracija u skladu s dobi, traži ohrabrenje i poticaj odgojitelja u rješavanju problema/konflikata, jasno prepričava i opisuje, voli i pokazuje interes u scenskom kutiću, artikulira sve glasove, crteži su bogati i detaljni.

L.H. (6,2 god.) – živahan, vedar, komunikativan, otvoren; tjelesni i psihomotorni razvoj: gruba i fina motorika u skladu s dobi, spretan i brz u savladavanju prepreka, razvijene vještine baratanja predmetima i alatima iz svakodnevnog života. Socio-emocionalan razvoj: sposoban prepoznati i izražavati emocije, razvijen pojam o sebi, ponekad mu je potrebno ohrabrenje i poticanje „ti to možeš“, voli dovršiti započeto, voli pomagati i uvažava tuđe želje i potrebe, jasno izražava svoje želje i potrebe, poštuje pravila i dogovore. Spoznajni razvoj: razvijeni su svi oblici percepcije, veliki interes za istraživačko-spoznajne aktivnosti, brzo povezuje, razvijeno operativno mišljenje (povezivanje, grupiranje), razvijena sposobnost rješavanja problema. Govor: komunikativan, ima bogat rječnik, pohađa engleski jezik, razumije nove riječi, razvijena vještina slušanja i izražavanja, nerazvijena artikulacija glasa 'r'.

L.G. (6,7 god.) – komunikativan, društven, zaigran, emocije prepoznaje i imenuje ih ali ih ne regulira – brzo se naljuti, plane i počne plakati, u konfliktima je

potreba intervencija odgojitelja, pokazuje interes za stvaralačkim aktivnostima, i općenito kreativnim aktivnostima zbog svoje bujne mašte, crteži su potpuni ali djeluju neuredno i nejasno, uz njegov opis crteži postaju jasni, poseban stil u likovnom izražavanju, gruboj motorici nedostaje još razvoja u ravnoteži i spretnosti jer često pada ili zapinje, voli manipulirati neoblikovanim materijalom, jako domišljat.

Ovaj dio aktivnosti se nastavlja na prvi dio samo što su lutke izrađivali drugi sudionici. Na samom početku aktivnosti svi su bili poprilično uzbuđeni. Krenula sam im objasniti da ćemo izrađivati lutke s kojima se može glumiti ali da te lutke trebaju predstavljati njihovog najboljeg/u prijatelja/icu. Kako izgleda njihov najbolji prijatelj? Gdje on živi? Što ima odjeveno? Kakvo mu je lice? Na sve te stvari moraju paziti prilikom stvaranja. Započeli smo s licem od spužve na koje su djeca potom flomasterima nacrtala usne, nos, i obrve kako su zamislila. Slijedilo je motanje kose koju sam im ja lijepila toplim ljepilom. Potom je slijedio odabir tkanine za odjeću, izrezivanje šaka od spužve. Djeca su bila vrlo kreativna sa svim detaljima koje postavljala na lutke: dugmad, trakice, konop, šešir.

Cijelo sam ih vrijeme poticala pitanjima o najboljem prijatelju poput: tko je tvoj najbolji prijatelj, kako se on zove, gdje stanuje, ide li s tobom u vrtić, čega se najviše volite igrati, svađate li se nekad, oko čega se posvađate, na koji se način se pomirite, što najviše voliš kod svog prijatelja, što najmanje voliš kod svog prijatelja, o čemu pričate kada ste sami, imate li skrivenih tajni, od koga ih skrivate.

A.P.(6,1 god.) bio je jako predan radu i uzbuđen. Marljivo je izrađivao svoju lutku, čak je bio malo nervozan kad je trebao pričekati da mu pomognem. L.H. (6,2 god.) je gubio koncentraciju, prekidao bi zadatak pa mu je bilo potrebno ohrabivanje. L.G. (6,7 god.) je bio vrlo samostalan i odlučan predan radu te zainteresiran. L.G. sam poučila kako se postavlja prste u ginjol lutku. A.P. je vrlo maštovit u vezi svog kauboja, na lutku je dodao je konop od vune kao imitaciju za laso te uključio vilu da mu pomaže. Slijede naši razgovori:

L. G. (6,7 god.): „Moj najbolji prijatelj je kostur, koji živi u mraku u mojoj sobi. Pričamo o kamionima i bagerima kad smo sami. Po danu on izađe van i igramo se skupa. Na okupu znamo bit tata, mama, nona i ja. Ali nitko ne zna da imam ja

prijatelja kostura. Tajni prijatelj je. Mi imamo tajne. On ima mašnu, on je dobar kostur. Viđamo se puno - svaki dan. Jako dugo smo prijatelji. Ja imam samo svoju sobu. Volimo se igrati skrivača u škuremu, ne volim sunce jer iman bijelu glavu pa zajno zgorin. On maše s glavom time govori da je vidio neke knjige, išao je po knjigu koju će pročitati.“

Slika 10: L.G.(6,7 god.) – Lutka kostur

Izvor: Antonela Bašić

A.P. (6,1 god.): „Moj najbolji prijatelj je kauboj, živi u pustinji tamo di su bodlji. Kaktusi? Da kaktusi. Gdje je ta pustinja. U Svetom Petru malo dalje od moje kuće. Ja gren tamo jedan po jedan dan da ga posjetin. Mi se igramo. Nikad me ne razljuti. Mi smo se upoznali kad san doša u pustinju, ugleda kauboja i san ga pita kako se zove. Nitko ne zna da imam tajnog prijatelja. Ja imam jednu ideju, da staviš pjesmu i onda da s lutkom plešemo. Kauboj ima i vile. Trebat će mu kad nešto smrdi da makne, npr. gnoj. Ja imam domaće životinje doma, konja, krave, svinje, cijelu farmu.“ U tom se trenutku obratio meni kao prema vili pitajući me da nabavim sijena jer on nema dovoljno.

Slika 11: A.P.(6,1 god.) u igri s lutkom kaubojem

Izvor: Antonela Bašić

L.H. (6,2 god.): „Moj najbolji prijatelj je Luka. Mi smo prijatelji od vrtića. Sad ćemo skupa u školu. Imam još najboljih prijatelja. On je dobar prijatelj. Ne znam što najviše volim kod Luke. Nikad me Luka ne razljuti, niti kad se on ne želi igrati što ja želim. Luka voli traktore i kamione. Želim biti graditelj kad odrastem.“

Slika 12: L.H. – u igri s lutkom Lukom

Izvor: Antonela Bašić

8.2.1 Zapažanja

Prilikom izrade lutki primijetila sam kako najviše koncentracija i volja za izradom padala kod L.H (6,2 god.). Njega sam trebala često poticati pitanjima, često je tražio pomoć pri odabiru materija za izradu lutke. Zatražio je pauzu od zadatka kako bi se igrao u drugoj sobi. Dozvolila sam mu to jer sam vidjela da mu je predanost radu pala. Kada se vratio, sam je dovršio lutku i predano manipulirao njome, nakon što sam mu demonstrirala kako staviti ginjol lutku na ruku. Sukladno njegovoj predanosti u izradi lutke, njegov monolog s lutkom se nije ostvario. Više je manipulirao lutkom, gledao ju, dirao joj kosu, nos, istraživao mogućnosti pokreta ruke i košuljice. Mojim poticajnim pitanjima davao je kratke i jasne odgovore iz kojih ne doznajemo mnogo o njegovom unutarnjem svijetu.

A.P. (6,1 god.) bio je najmaštovitiji u stvaranju izgleda svoje lutke. Kombinirao je dvije boje vune koju je zamotao kako bi njegov kauboj imao šarenu kosu, dodao je i užu na njegovu ruku i ispričao kako mu je to nužno da ulovi konja. Također, prema priči, njegova farma u pustinji ima i vile da s njima radi i da mu one 'miču što mu smeta'. Vrlo je predano izrađivao lutku, kasnije je vješto manipulirao njome. Zamolio me da pustim glazbu pa da plešemo. Naime, on je jako „živahan“ dječak pa je često obilazio druge stolove i gledao uokolo, a kada sam pustila glazbu po cijeloj je sobi plesao s lutkom. Djelovao je veoma veselo i sretno, te na svaki svoj iskaz o njegovom prijatelju „kauboju“ se glasno smijao. Dizao je ton i mijenjao glas koji je priličio lutki kauboju. Primijetila sam da je zavolio lutku te da doista voli igru s njom.

Slika 13: A.P (6,1 god). u izradi svoje lutke kauboj

Izvor: Antonela Bašić

L.G. (6,7 god.) svima je poznat po sposobnosti da on ničega napravi nešto te da svaki svoj rad do kraja realizira usprkos nespretnosti i neurednosti. Tijekom izrade lutke niti jednom nije pitao da mu se pomogne ili je izjavio da nešto ne razumije. Od početka do kraja aktivnosti samostalno je sve izradio i odabrao. Znao je od samog početka kojeg prijatelja izrađuje i kako on izgleda. Usne njegove lutke kostura su

jedine koje ne pokazuje emociju sreće, već možemo vidjeti da prikazuje emociju straha ili čuđenja. Njegov kostur je neobično odjeven, ima žutu boju, odnosno, bijelu glavu pa ne smije na sunce da ne izgori. Zanimljivo je i da je nos postavljen između očiju. Tu vidimo veliku manipulativnu kreativnost koju odgojiteljica prethodno ističe. Kada je postavio lutku na ruku bio je vrlo miran, nije previše manipulirao i istraživao njene kretnje. Ostvario je monolog s njom, maštovitim i tajnovitih glasom dok je bio duboko zagledan u svog kostura.

Slika 14: L.G. (6,7 god) u izradi svoje lutke kostur

Izvor: Antonela Bašić

9 ZAKLJUČAK

Tijekom istraživanja literature o lutkama, lutkarstvu, utjecaju lutke na razvoj djeteta te njenoj upotrebi u psihoterapiji možemo zaključiti da je ona doista vrijedno sredstvo u odgoju i obrazovanju djece. Predmet ovoga rada je važnost i značenje djetetove igre s lutkom koji je kroz teorijsku razradu i istraživački rad potkrijepljen. Naime, upotrebom lutke u ustanovama ranog i predškolskog odgoja možemo lakše doprijeti do svakog djeteta, njegovih interesa, potreba, skrivenih potencijala, ali i problema, potisnutih emocija i usvojenih obrazaca ponašanja. To nam dokazuje primjer iz aktivnosti provedene u vrtiću u kojoj se kroz igru i razgovor lutkom može prepoznati da su roditelji jednog sudionika rastavljeni, da boravi malo kod majke malo kod oca te kako je kod jednog kako kod drugog. Dijete koje kod kuće ima domaće životinje i očito je uključeno na neki način u rad s njima, za najboljeg prijatelja odabralo je stvarati lutku kauboja koji lovi konja. Ovi primjeri ostvaruju cilj ovoga rada koji je, podsjetimo se – upoznavenje unutarnjeg svijeta djeteta pomoću igre s lutkom. Istraživačkim dijelom rada potkrijepljena je teorija kako uz pomoć lutke dijete gradi svoje emocionalne, intelektualne, tjelesne, društvene i komunikacijske kompetencije ukoliko se ono opusti kroz igru lutkom. Kroz analizu ostvarenih aktivnosti s djecom dolazimo do zaključka kako su djeca pomoću lutke i kroz nju komunicirala te im je služila kao sredstvo za ostvarivanje monologa ili pak dijaloga s drugom lutkom. Pri tome je lutka također služila kao sredstvo za projekciju djetetovih vlastitih emocija. Izraz lica i glas kod djece kroz rad s lutkom ukazao je na njihovu emociju koju osjećaju pri prepričavanju događaja koje imaju s najboljim prijteljem, te često verbaliziraju emociju koju pri tome osjećaju. Javio se cijeli spektar emocija kod djece prilikom igre s lutkama poput radosti, veselja, zabrinutosti, neizvjesnosti, mističnosti, tajnovitosti, ushićenja. Time se provedena aktivnost pokazala uspješnim alatom za otkrivanje i izražavanje emocija u djece.

Na koncu, kao što smo vidjeli stvarnim primjerima ovoga rada da je igra lutkom jako vrijedan i učinkovit način otkrivanja unutarnjeg svijeta djeteta, možemo zaključiti kako bi se lutka trebala naći kao alat za postizanje odgojno obrazovnih zadataka u planu i programu svake odgojne skupine u jednoj ustanovi dječjeg vrtića. Pod uvjetom da je potrebno upotrijebiti odgovarajuću lutku koja je svojim izgledom ili značenjem bliska djetetu kako bi se dijete lakše i u potpunosti opustilo s njom.

Lutka ima moć otkrivanja djetetovih želja, strahova, potreba i emocija. Kao takva ona zaista jest – ogledalo unutarnjeg svijeta djeteta.

10 LITERATURA

Knjige

- BASTAŠIĆ, Z. (1988.) *Lutka ima i srce i pamet*. Zagreb: Školska knjiga
- BERK. L. E. (2015.) *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklad Slap
- GLIBO, R. (2000.) *Lutkarstvo i scenska kultura*. Zagreb: Ekološki glasnik
- HICELA, I. (2010.) *Dijete, odgojitelj i lutka*. Zagreb: Golden marketing
- MAJARON, E. KROFLIN, L. (ur.) (2004.) *Lutka... Divnog li čuda!* Zagreb: Međunarodni centar za usluge u kulturi (MCUK).
- POKRIVKA, V. (1978.) *Dijete i scenska lutka*. Zagreb: Školska knjiga

Online časopisi

- BRAJŠA ŽGANEC, A., SLUNJSKI, E., (2007.) Socioemocionalni razvoj u predškolskoj dobi: povezanost razumijevanja emocija i prosocijalnog ponašanja. *Časopis za opća društvena pitanja*, [online] Vol.16 (Broj 3). Str. 477-496., Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/19080> [Pristupljeno: 23.01.2018.]
- HICELA, I. (2005.) Lutka u razvoju djeteta. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima* [online] Vol.11 No. str. 6-11., Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=262524 [Pristupljeno 23.01.2018.]
- HICELA I., (2011.) Razlike u prosocijalnom i agresivnom ponašanju djece predškolske dobi, ovisno o učestalosti djetetove interakcije s lutkom. *Paediatrica Croatica*, Vol.55 (Broj 1). Str. 27-33., Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=110260 [Pristupljeno: 23.01.2018.]

11 POPIS SLIKA

Slika 1: Lutke zijevalice

Slika 2: Plošna lutka

Slika 3: lutka marioneta

Slika 4: Ginjol lutka

Slika 5: lutka javanka

Slika 6: Djevojčica u interakciji s lutkom

Slika 7: I.B. (6,3 god.) s lutkom Katjom

Slika 8: K.B. (6,8 god.) dekoriranju lutke

Slika 9: L.Š. (6,1 god.) sretna sa svojom lutkom

Slika 10: L.G. (6,7 god.) i lutka kostur

Slika 11: A.P. (6,1 god.) u igri s njegovom lutkom kaubojem

Slika 12: L.H. (6,2 god.) u igri s njegovom lutkom Lukom

Slika 13: A.P. (6,1 god.) u izradi svoje lutke kauboja

Slika 14: L.G. (6,7 god.) u izradi svoje lutke kostur

12 SAŽETAK

Lutka je djetetov najbolji prijatelj tijekom djetinjstva. Dijete ju samoinicijativno odabire kao autoritet kako bi lakše savladalo neku novu društvenu konvenciju, primjerice pravilo pristojnog ponašanja. Zbog toga lutka odraslima može biti dobar posrednik u komunikaciji s djetetom jer će ono svoje misli, želje i stavove izreći kroz igru s njom. Nadalje, lutka omogućava djetetu da doživi različite životne situacije te da o njima stekne svoje iskustvo. Lutka djetetu pomaže da senzibilizira svijet oko sebe tj. da vidi istu stvar s različitih stajališta te daje mogućnost prilagodbe na različite situacije. Stoga je lutka djeci izrazito zanimljiva jer ona je istovremeno prisutna u stvarnom i nestvarnom svijetu.

Glavni dio ovog rada odnosi se na utjecaj lutke u razvoju djeteta. Istražuje se utjecaj lutke na djetetove emocije i reguliranje istih, izražavanje i prepoznavanje te razumijevanje emocija drugih. Lutka kao alat pomaže u zadovoljavanju dječjih potreba jer pomoću nje možemo saznati dječje interese i potencijale. Igra s lutkom djetetu gradi pozitivnu sliku o sebi i pomaže u stjecanju autonomije. Izradom lutaka, lutkarskih predstava i scenarija dijete je potaknuto na maštovitost, i stvaralaštvo. To se sve odvija u društvu odgojitelja ili druge djece pa se time grade i socijalne kompetencije djeteta. Vrlo značajna kompetencija svakog djeteta je jezično-govorna, koja se ističe pri djetetovoj igri s lutkom. Djetetovim progovaranjem kroz lutku na površinu izlaze njegove emocije, brige ili konflikti. Time lutka odgojitelju pomaže da sazna djetetove brige. Uz dobro osmišljen scenarij, djecu se kroz igru s lutkom može učiti upravljanju emocijama, učiti razumijevanju tuđih emocija te tako razviti vrlo važnu sposobnost empatije.

Cilj provedenih aktivnosti s djecom u vrtiću bio je upoznavanje djetetovog unutarnjeg svijeta. Izrada lutaka koje su za djecu predstavljale njihove najbolje prijatelje služile su za razgovor djece o prijateljstvu. Kroz te aktivnosti neka su djeca izražavala svoje emocije stoga je aktivnost bila uspješna. Stoga, djetetovim progovaranjem o vlastitim emocijama kroz direktno ili indirektno prepričavanje događaja upoznajemo djetetov unutarnji svijet. Preporuka po zaključku rada jest da se lutka uključi u odgoj djece kao igra kroz koju djeca stječu temelje za kvalitetne odnose i prijateljstva.

Ključne riječi: lutka, utjecaj lutke, odgojitelj, razvoj djeteta, emocije

13 SUMMARY

During childhood, a puppet is a child's best friend. A child self-selectively chooses the puppet as an authority to better overcome new social conventions, such as rules of decent behavior. Given that insight, a puppet can be a good communication mediator between adults and children because they express their thoughts, desires and attitudes through the act of playing with it. Furthermore, a puppet allows the child to experience different life situations and to gain personal experience. Through a puppet, a child can sensitize the world that's around, and can see the same thing from different perspectives. Therefore, a puppet can develop a child's ability to adapt to different situations. A puppet is extremely interesting to children because it is present in the real and unreal world at the same time.

The main part of academic research in this thesis relates to the influence of puppets in the development of the child. By influence, the author refers to the influence of puppets on child's emotions and the ability to control them, influence on expressing and recognition abilities, and least, the understanding of other people's emotions. A puppet as a tool helps meeting children needs, because through it, one can discover their interests and hidden potentials. Playing with a puppet is important because it can help children building positive images of themselves and helps in gaining autonomy. By creating puppets, puppet performances and scenarios, children develop their imagination, and creative skills. All of this takes place in a kindergarten with other children, under the guidance of educators, with the final aim to build children's social competences and skills. Linguistic-speech competence is a very important skill for every child, and it stands out through the activity of playing with a puppet. When a child is communicating through a puppet, emotions, worries or conflicts may come out on the surface. Through that, an educator can find out child's anxieties that are projected through the puppet. With a well-conceived scenario, children can play with puppets and thus learn to regulate emotions, learn the understanding of other people's emotions, and develop the ability of empathy.

The aim of activities with children in the kindergarten during author's research was to get familiar with the child's inner world. The goal of making puppets that represented children's best friends was to get children to talk about friendship and its values. Through these activities, some children expressed their emotions, so the activity is considered successful, and the puppet turns out to be a great tool for

insights to children's emotions. The suggestion brought upon the conclusion of this academic research is following: in the upbringing of children in kindergartens, activities of playing with puppets should be obligatory as children through those activities set foundations for quality relationships and friendships.

Keywords: puppet, puppet influence, educator, child development, emotion